

ИМПЛЕМЕНТАЦИОНИ ТИМ

Програм економских мера – питања и коментари привреде

Април 2020. год.

1. Мере које се односе на одлагање плаћања пореза (и доприноса за обавезно социјално осигурање)

1.1. Одлагање плаћање пореза на зараде и доприноса за обавезно социјално осигурање уз исплату зараде за март 2020. године

Питање: Да ли су послодавци у обавези да приликом исплате зараде за март 2020. године обрачунају и плате порез на зараде и доприносе за обавезно социјално осигурање. (уколико је исплата мартовских примања у току априла)

Претпостављајући да недоумица у основи свих питања на ову тему лежи у томе што се у објављеном *Програму економских мера за смањивање негативних ефеката проузрокованих пандемијом вируса Ковид-19* и подршку привреди Србије као мера наводи *одлагање плаћања пореза на зараде и доприносе за приватни сектор, током трајања ванредног стања, уз каснију отплату настале обавезе у ратама са почетком најраније од 2021. године*, разјашњење објављене мере је неопходно. С тим у вези, мишљења смо да не постоји основ за примену предметне мере пре њеног званичног објављивања у Службеном гласнику Републике Србије, односно пре њеног ступања на снагу – неопходна нам је потреба оваквог разумевања.

Предлог: потребно је обезбедити примену ове мере на једнак број месечних зарада и за оне привредне субјекте који су зараде за март 2020. године већ исплатили уз плаћање пореза на зараде и доприносе за обавезно социјално осигурање, као и за оне који ће исплату зараде за март 2020. године извршити тек по ступању на снагу предметне мере.

Питање: Како ће се дефинисати рок отплате одложених обавеза по основу пореза на зараде и доприноса за обавезно социјално осигурање у смислу периода отплате и да ли ће се на одложене обавезе у репрограму обрачунавати камата?

Питање: Да ли ће послодавац који се одлучи да исплати само нето зараде запосленима, без плаћања припадајућих пореза и доприноса обрачунатих на те зараде, у периоду до усвајања најављених мера, бити у пореском прекршају, да ли ће се на те пореске обавезе обрачунавати камата, и да ли ће се те пореске обавезе наплаћивати принудним путем?

Питање: Да ли ће се пореске пријаве ППП-ПД попуњавати на исти начин приликом исплате зарада у периоду примене мере одлагања плаћања пореза на зараде и доприноса за обавезно социјално осигурање?

1.2. Одлагање плаћања аконтација пореза на добит правних лица

Питање: Да ли се најављена мера одлагање плаћања аконтација пореза на добит у другом кварталу односи на аконтације које доспевају за плаћање у другом кварталу (15. април, 15. мај и 15. јун) или се најављена мера односи на аконтације пореза на добит за други квартал (које доспевају 15. маја, 15. јуна и 15. јула).

Предлог: Имајући у виду да је у представљеном Програму мера економске политике већ наведено да *мера има за циљ повећање ликвидности пореских обвезника путем одлагања плаћања аконтација за порез на добит за 2020. годину које доспевају у другом кварталу 2020.*

године, мишљења смо да је у Програму већ садржан одговор на постављена питања, али нам је потребна потврда оваквог разумевања.

2. Мере које се односе на исплату и услове за исплату директне помоћи

2.1. Какав је механизам исплате директне помоћи, да ли ће се помоћ исплаћивати послодавцима или директно запосленима, неопходна су додатна појашњења у погледу исплате директне помоћи, као и какав је порески третман добијене помоћи са аспекта пореза на добит правних лица

Питање: На који ће се начин вршити исплата директне помоћи предузетницима који се паушално опорезују и који плаћају порез на стварни приход, микро, малим и средњим предузећима у приватном сектору - уплата помоћи у висини минималне зараде (за време трајања ванредног стања), као и за велика предузећа уплата помоћи у висини 50% минималне зараде за запослене којима је решењем утврђен престанак рада (члан 116. и 117. Закона о раду).

Питање: Како би послодавци требало да поступају приликом исплате зараде запосленима за које ће остварити право на директну помоћ – конкретно, да ли се приликом исплате нето зараде за април 2020. године (која би могла да уследи пре исплате директне помоћи) запосленима умањује зарада за износ директне помоћи која ће накнадно бити исплаћена из Буџета Републике Србије? Да ли ће директна помоћ, која би по својој суштини требало да финансира зараде запослених, бити предмет пореза на зараде и доприноса за обавезно социјално осигурање?

Питање: Да ли се директна помоћ по запосленом исплаћује у пуном износу и за запослене који раде се непуним радним временом или се она за те запослене утврђује у сразмерном износу?

Питање: Да ли ће се претходно поменута директна помоћ приватном сектору сматрати приходом који се укључује у опорезиву добит прималаца директне помоћи за 2020. годину (услед чега би привредна дурштва платила порез на добит по стопи од 15% на износ примљене помоћи)?

2.2. Додатна појашњења услова за добијање директне помоћи и осталих најављених мера који се односе на смањење броја запослених

Програмом економских мера предвиђено је да се мере не примењују на привредне субјекте који су током ванредног стања умањили број запослених за више од 10% (не рачунајући запослене на одређено време којима уговор истиче током ванредног стања). Јасна је намера да се на овај начин жели спречити отпуштање запослених.

Предлог: Имајући у виду да запослени могу да напусте послодавца и својом вољом (нпр. једностраним отказивањем уговора о раду и заснивањем радног односа код другог послодавца), те да услед таквог одласка запосленог (или више њих) послодавци могу смањити број запослених испод предвиђеног прага за добијање права на директну помоћ, односно коришћење осталих погодности предвиђених Предлогом економских мера, мишљења смо да је **неопходно прописани услов операционализовати на начин да се услов у погледу задржавања броја запослених не односи на оне запослене који својом вољом откажу уговор о раду код послодавца**. Додатно, имајући у виду да се на радне односе током трајања ванредног стања примењују опште одредбе Закона о раду, приликом даљег прецизирања напред поменутог

услова, **сматрамо да је потребно узети у обзир и све друге случајеве у којима послодавац раскида уговор о раду са запосленим услед кривице запосленог (члан 179. Закона о раду).**

Питање: Примене мера у погледу запослених на одређено време, да ли отказивање уговора о раду на одређено време за време ванредног стања, а пре истека периода на који је тај уговор закључен, има утицаја на услов у погледу смањења запослених (наша је претпоставка да се ти запослени изједначавају са запосленима на неодређено време у погледу испуњења услова за неумањивање броја запослених)

Питање: Да ли се и за запослене који су са послодавцем засновали радни однос на одређено време примењују мере у погледу исплате директне помоћи (наше разумевање је да се најављеним мерама не прави разлика између запослених на неодређено и одређено време у погледу остваривања права на директну помоћ), неопходна су разјашњења привреди у погледу примене мера на запослене који су са послодавцем засновали радни однос на одређено време.

ПОДРШКА У НАЈУГРОЖЕНИЈИМ СЕКТОРИМА – нпр. ТУРИЗАМ. У овом сектору би се могло размислити о додатним олакшицама: Због специфичности запошљавања у овом сектору – послодавци у жељу сезоне ангажују доста радника на одређено који у овом тренутку нису потребни. Попуст за плаћање комуналија 50 % ако се обавеза измири одмах или пун износ по отварању граница ЕУ. Такође мера субвенционисања минималца, одлагање пореза и доприноса до отварања граница ЕУ.

Питање: Да ли и привредна друштва без запослених могу да рачунају на мере директне помоћи или на неке од преосталих најављених мера?

Питање: У вези са предузетницима који су код Агенције за привредне регистре регистровани прекид обављања делатности (у смислу одредби члана 90. Закона о привредним друштвима) након проглашења ванредног стања. Питања се односе на то да ли су они дужни да пријаве наставак рада Агенцији за привредне регистре како би имали право на директну помоћ из Програма економских мера.

Питање: Велики број предузетника који немају запослене и плаћају порез на приходе од самосталне делатности на процењени приход (паушалци) није сигуран да ће се најављене мере директне помоћи односити на њих (премда не видимо разлог за такву бојазан)

Питање: У случају да је послодавац већ отпустио изванредан број радника од дана увођења ванредног стања, постоји ли могућност да поновним запошљавањем радника испуни услов за коришћење најављених мера?

2.3. Критеријуми за разврставање правних лица

Питање: Најављена директна помоћ у виду исплата минималне зараде зависи од величине правног лица (од утицаја је нарочито разврставање у средње, односно велико правно лице),

Предлог: Неопходно је дефинисати који се податак користи за примену најављених мера директне помоћи – податак о разврставању за 2019. годину (достављен уз финансијске извештаје за 2018. годину) или податак о разврставању за 2020. годину, који ће се тек доставити уз финансијске извештаје за 2019. годину.

3. Питања у вези са омогућавањем приступа повољним кредитима

3.1. Да ли ће за најављене економске мере постојати неки временски услов у погледу дужине обављања делатности или неки други услов

У Предлогу економских мера најављено је да се мере не примењују на привредне субјекте који су:

- током ванредног стања умањили број запослених за више од 10% (не рачунајући запослене на одређено време којима уговор истиче током ванредног стања), и
- привремено прекинули пословање пре проглашења ванредног стања, односно пре 15.03.2020. године.

Питање: У вези са доступношћу повољних кредита, у пракси пословне банке одобравају кредите искључиво правним лицима која постоје пуне две године. Уколико правно лице има два позитивна биланса, банке и поред тога и даље инсистирају на пуне две године постојања правног лица. Да ли ће за ову врсту кредитирања банке прихватити да одобре кредите за ликвидност на основу два позитивна биланса?

Питање: Да ли ће као услов за право на пореске олакшице, директну помоћ и приступ повољним кредитима поводом најављених мера бити прописано и то да привредно друштво није било у „блокади“ на дан проглашења ванредног стања?

3.2. Услови и механизам за приступ повољним кредитима

Питање: Указано нам је на то да Фонд за развој инсистира да меницу за кредит потпише власник предузећа, што код правних лица чији је оснивач физичко лице - странац, у случају да мера забране уласка страних држављана не буде укинута, неће бити могуће. Да ли ће у том случају бити омогућено да директор правног лица потпише меницу као гаранцију уместо власника?

4. Остала општа питања у вези са Предлогом економских мера и додатна разматрања

4.1. Постојање потребе за применом мера и на поједине привредне субјекте у потпуном или делимичном власништву Републике Србије

Питање: С обзиром на чињеницу да се предложене економске мере односе само на привредне субјекте у приватном власништву, указујемо да ће на тај начин из примене најављених мера бити искључена привредна друштва чији је оснивач Република Србија, а нарочито указујемо на предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом која су у таквом статусу, а којима је помоћ у овом тренутку неопходна.

Питање: Имајући у виду да се Предлогом економских мера наглашава помоћ приватном сектору, да ли се те мере односе и на предузећа у мешовитом власништву, код којих Републике Србија има одређени власнички удео?

4.2. Проширивање круга субјеката којем ће бити омогућено коришћење мера

Предлог: При дефинисању квалификовања за предложени пакет мера, потребно је омогућити да за мере из пакета помоћи могу да аплицирају и послодавци који у Србији послују као огранак или представништво страног правног лица, као и невладин сектор.

4.3. Примена мера на агенције за привремено запошљавање

Привредној комори Србије је стигао већи број упита на тему примене најављених мера на агенције за привремено запошљавање. Наиме, агенције за привремено запошљавање послују у складу са Законом о агенцијском запошљавању који је на снази од 1. марта 2020. године и имају у радном односу лица запослена на одређено време и оне који су запослени на неодређено време, а које уступају послодавцима – корисницима. Услед смањења обима пословања код послодаваца - корисника услед актуелних околности, долази до „враћања“ уступљених запослених агенцијама за привремено запошљавање. Услед напред поменутог, агенције за запошљавање су под великим притиском актуелних околности, суочене са великим бројем запослених за којима је престала потреба код њихових клијената, послодаваца – корисника. Имајући све претходно у виду, **агенције за запошљавање очекују да ће најављене мере моћи да се примене и на њих.**

4.4. Да ли предузетници који су истовремено у радном односу код другог послодавца имају право на најављену помоћ, односно олакшице

Питање: У вези са ситуацијама када је исто лице запослено у приватном предузећу на неодређено време, али истовремено и власник предузетничке радње у којој једини обавља посао као допунску делатност. Фирма чији је власник је у систему ПДВ-а и порески је обвезник по основу прихода од самосталне делатности. Да ли се најављене мере односе и на фирму чији је власник, будући да је истовремено запослен и у другом предузећу?

Питање: Да ли предузетници који су уједно и радници остварују право на исплату три месечне зараде или то право имају само радници запослени код предузетника?

4.5. Ослобађање давалаца донација од обавезе плаћања ПДВ-а

Најављеном мером требало би да се обавезе плаћања ПДВ на давање добара без накнаде ослободе они донатори који своје производе, односно производе чијим прометом се баве донирају установама које су непосредно укључене у активности које имају за циљ спречавање ширења и лечење грађана од болести Ковид-19,

Питање: добили смо већ број замерки да су на тај начин донатори који не донирају сопствене производе или производе чијим се прометом баве стављени у неповољнији положај – нпр. куповина медицинске опреме и донирање исте назначеним установама од стране лица која се не баве производњом и прометом медицинске опреме не би потпадала под предметно пореско ослобођење.

4.6. Мораторијум на исплату дивиденди до краја 2020. године, осим за јавна предузећа

Питање: У вези са најављеном мером увођења мораторијума на исплату дивиденди, да ли ће бити прописан изузетак од ове забране за исплату дивиденди између резидентних привредних друштава? Како се гледа на правна лица која су исплатила дивиденду у јануару и фебруару 2020. пре ступања на снагу ВС.

Питање: Да ли се ова забрана односи и на она привредна друштва која нису корисници предложених мера?

4.7. Разматрања за додатну меру (која не утиче на приходе Буџета Републике Србије)

Питање: (које није у непосредној вези са Предлогом економских мера) Који су рокови за предају финансијских извештаја за 2019. годину, односно инсистирање да ти рокови буду продужени (предлог је да то буде 30 дана од укидања ванредног стања, под условом да ванредно стање не буде укинато до 1. јуна)

ИНИЦИЈАЛНИ КОМЕНТАРИ У ВЕЗИ СА ОПЕРАЦИОНАЛИЗОВАЊЕМ ПРОГРАМА ЕКОНОМСКИХ МЕРА

1. Општи услови

Класификација привредних субјеката (на микро, мала, средња и велика предузећа) да се врши на основу критеријума из прописа о рачуноводству, а не датум последњег редовног годишњег финансијског извештаја (на пример, за друштва које имају календарску годину као извештајни период, то би била 2018. год.).

Потребно је прецизирати период важења мера (за време ванредног стања, од 15.03.2020, а са применом од дана објављивања Уредбе у Сл. Гласнику РС)

Потребно је прописати јасне критеријуме на основу којих се утврђује број запослених, и то на основу закључених уговора о раду (на неодређено и одређено време).

Може се размотрити, у контексту предвиђене дисквалификације у смислу смањења броја запослених за више од 10%, да се одређени специфични разлози као што је на пример отказ од стране запосленог, изузму.

Од изузетног практичног значаја је дефинисати како се обрачунава проценат смањења броја запослених. У том погледу, може да се одреди почетан број запослених, на одређени датум, на

пример 15.03.2020., и да се са тим датумом упоређује укупан број запослених, било сваког појединачног месеца, било на крају периода (на дан прекида ванредног стања).

Омогућити што једноставнији начин администрирања, тако што се претпостави да ће сви субјекти користити мере, а да се омогући онима који не испуњавају услове или из других разлога не користе мере, да се „изузму“. Имајући у виду да се претежни део мера тиче зарада и запослених, може да се искористи постојећи начин извештавања Пореске управе код обрачуна и исплате зарада, при чему у већ предвиђеним обрасцима постоје адекватни подаци: могућност да се унесе датум доспећа, за потребе одлагања, постоји информација о броју запослених итд.

2. Одлагање пореза и доприноса на зараде

Прецизирати да мера обухвата све припадајуће порезе и доприносе на зараде, при чему дефиниција опорезивог прихода би се одређивала у складу са постојећим пореским прописима којима се уређује опорезивање порезом на зараде.

Треба имати у виду да се зараде не исплаћују истовремено, већ да је доста привредних субјеката исплатило зараде за месец март крајем текућег месеца или почетком наредног месеца, док ће неки да изврше исплату до краја априла што је и законом утврђен рок за исплати. Стога, важно је да се мерама свим субјектима омогући подједнако коришћење могућности одлагања пореза и доприноса. Са друге стране, по важећим законима порези доспевају на дан исплате зараде, па би било веома компликовано да се онима који су већ исплатили ретроактивно омогућава повраћај и слично. За те сврхе, може да се успостави флексибилан систем, при чему ће се свима омогућити максимални број исплата без пореза и доприноса на које имају право (три, обзиром да је најављено најмање 90 дана), а без обзира да ли је нека исплата пре увођења мера или чак након укидања ванредног стања.

Редовна пореска пријава са обрачунатим порезима и доприносима на зараде може да се сматра валидном апликацијом за потребе ове погодности.

Обрачунати, пријављени, а одложени порези и доприноси не требају се сматрати доспелим у књиговодству Пореске управе, без обзира на 0% камате, тј. важно је да исти буду „репрограмирани“ и евидентирани са адекватним доспећем на предвиђене рате. Такође, потребно је да се омогући редовно евидентирање стажа за осигуранике у ПИО фонду за месеце за које је одложено плаћање.

Расходи по основу одложених пореза и доприноса, би требало да задрже постојећи режим и да буду признати трошкови за потребе пореског биланса и пореза на добит, под условом и у периодима у којим се исти евидентирају као расходи у билансу успеха друштава.

Предвидети да коришћење погодности одлагања не утиче (негативно или позитивно) на постојеће пореске олакшице или погодности које друштва могу да користе (нпр. трошкови истраживања и развоја, у чију вредност улази трошак плата).

3. Директна давања привреди

Када је реч о најављеној државној помоћи у форми директних давања, постоји потреба да се прецизно дефинишу примаоци (послодавци и/или запослени). Чињеница је да се ова државна помоћ обрачунава и одређује имајући у виду број запослених, износа минималне зараде у Републици, а да се условљава са одржавањем нивоа запослености. Из тога проистиче да је, између осталог, циљ исте да снажно подржи привреду у борби очувања радних места за време ванредног стања. Овде треба такође узети у обзир околност да ће државна помоћ вероватно бити

реализована касније у односу на време у које се стварно исплаћују зараде (чија се исплата суштински помаже). На пример, зараде за март ће бити исплаћене најкасније до краја априла, док ће државна помоћ обрачуната по том основу бити реализована најраније у мају, и тако и у наредним месецима. Имајући у виду све наведено, по виђењу ПКС, важно је да се Уредбом јасно дефинише:

да су примаоци ове државне помоћи привредни субјекти, при чему се иста користи наменски, тј. користи се за покриће (дела) трошкова зарада. Ово је од изузетног значаја за привредна друштва, да државна давања имају карактер прихода друштва. Сматрамо да алтернативни модел, да друштва буду „посредник“ између државе и запослених у преносу помоћи, био би технички компликованији, практично неизводљив, а и захтевао би снажне интервенције у другим прописима (пре свега, у сфери радног права, јер би онда требало пронаћи механизам да послодавац исплати „мању“ зараду радницима, за износ исплаћене помоћи).

Да се одреди и технички дефинише јасна веза између исплаћених зарада и државне помоћи, тако што ће се обрачун и исплата државне помоћи вршити на темељу поднетих порески образаца ППП-ДГ, у којима је исказан обрачун зарада и број запослених (тј. да наведени образац/образци служе као валидан документ у том смислу), уз, по виђењу ПКС, разумну претпоставку да су обрачунате нето зараде (већ) исплаћене, или ће бити исплаћене, а нарочито узимајући у обзир да је и терет пореза и доприноса с тим у вези такође одложен у највећем броју случајева.

Наменско коришћење ове државне помоћи се може додатно условити у смислу да привредни субјекти који не исплате (део) зараде у висини примљене државне помоћи, у року од одређени број дана од дана пријема новчаних средстава, могу да буду ригорозно санкционисани, не искључујући кривичну одговорност.

Како је очекивање да ће велики део привреде да прихвати понуђену државну помоћ, било би упутно успоставити процедуру у којој се то претпоставља (док би се изузеци односили на субјекте који не испуњавају услове, не планирају да их испуне, или из других разлога нису примаоци државне помоћи). Технички, то би могло да се изведе тако што би се поднети образац са обрачунатим зарадама ППП-ДГ, по којем се и одлажу порези и доприноси, истовремено сматрао поднетим захтевом за државну помоћ, уз могућност накнадних корекција на захтев привредног субјекта.

4. ПДВ на донације

Код промета добара и услуга као донација, одредити режим пореског ослобођења са правом на одбитак претходног пореза, при чему могу да се прецизно дефинишу квалификовани примаоци.

Предвиђеном мером могу да се обухвате и промети који се финансирају по основу донација, такође квалификованим примаоцима, при чему може да се додатно дефинишу услови како би се избегле злоупотребе.

5. Одлагање аконтација пореза на добит

Начин на који је најављен модел, може да има карактер само краткорочне мере, под претпоставком да ће се финансијски и порески извештаји за 2019. годину у највећем броју подносити 30. јуна 2020. године, што значи да ће коначна пореска обавеза да доспе на дан подношења.

Имајући у виду да је веома изванредан пад прихода и добити код привредних друштава у 2020 у односу на 2019 годину, може да се размотри да се пореским обвезницима омогући да се

аконтациона пријава за 2020. годину (која је иначе део коначне пријава и саставља се на темељу резултата за прошлу, 2019. годину) заснива на предвиђању прихода и расхода од стране друштава (а на начин како је то прописано за подношење аконтационе пријаве за ново оснивана друштва). Иако постојећи закон омогућава промену аконтационе пријаве у току године, тако што се сагледају текући резултати и састави порески биланс, сматрамо да би овај предлог би представљају такође значајну погодност за ликвидност, чак и са административне стране. По постојећем моделу, друштва би била у позицији да „финансирају“ државу, а да се при том очекује да ће код коначног обрачуна, то имати у многим случајевима карактер претплате и могућност повраћаја пореза.

6. Мораторијум на исплату дивиденде

Дефинисати да се предвиђена мера односи само на кориснике државне помоћи и погодности, а не на сва привредна друштва

Дефинисати, веома прецизно, време трајања ове мере, нпр. за време ванредног стања, или одређено време након укидања ванредног стања. Такође, размотрити да, уколико се мораторијум на исплату дивиденди заиста и уведе, да се исти примењује само на оне привредне субјекте који су користили погодност одлагања плаћања обрачунатих пореза и доприноса на зараде и/или аконтације за порез на добит (јер коришћење државне помоћи у виду покрића дела трошка зараде не би требала да представља основ за забрану исплате дивиденде).

Обзиром на очекиване буџетске расходе по овом основу, може да се још једном размотри сврсисходност и укупан ефекат ове мере, која је по природи рестриктивна, нарочито имајући у виду претежну структуру капитала у привреди (а такође имајући у виду бројне валидне и легалне начине преноса новчаних средстава између друштава, или између друштава и власника-физичких лица, од којих су многи и неопорезиви, поставља се питање у којој мери би мораторијум био ефикасан)

7. Гарантни фонд и кредити привреди

Скрећемо пажњу на укупан приступ према великим правним лицима у предложеним мерама, при чему су државна давања ограничена на запослене послате на принудни одмор. Са једне стране, чињеница је да већи привредни субјекти имају „бољи имунитет“ у односу на друга правна лица, те се разумно претпоставља да нису они којима је неопходна хитна државна помоћ.

Са друге стране, ако је мерити са становишта економске штете и губитака, вероватно је да ће губици код великих предузећа у апсолутном износу надмашити остале губитке. Исто тако, економска моћ великих предузећа значајно утиче и на пословање малих и средњих. У односу на државни буџет, велика друштва такође имају веће учешће.

Кратка илустрација горе наведеног, кроз два примера:

Домаће велико предузеће, које производи и дистрибуира робу широке потрошње, ангажује као добављаче пословне партнере који су махом мала и средња предузећа (маркетиншке агенције, превозници, „мерчендајзери“, ревизори, адвокати, агенције за истраживање тржишта и промовисање итд.). У ситуацији у којима падају промет и приходи, за очекивање је да ће управа друштва да такав притисак пренесе и на своје добављаче.

Домаће велико предузеће, које увози и дистрибуира робу широке потрошње, да би се „вратило у живот“, биће му неопходна већа средства (од уобичајених) да реализује увоз робе. Имајући у виду

дажбине које су плативе одмах код увоза, велики део укупних средстава представљају директна финансијска подршка буџету Републике.

Надаље, концепт издавање „корпоративних обвезница“ је у начелу добар али за пуну имплементацију треба време у циљу доношења адекватног законодавног оквира, подзаконских аката о примени као и корака која велики привредни субјекти морају предузети да би испунили услове за издавање обвезницама (а поставља се и питање његове адекватности/могућности употребе од стране свих великих привредних субјеката). У контексту духа предложени мера а то је брза реакција и „упумпавање“ новца у привреду, издавање корпоративних обвезница може да „одузме“ преко потребно време. Стога је предлог да се размотри да и велики привредни субјекти имају могућност добијања повољнијих услова финансирања, као што су предвиђени зајмови и гарантни фонд тј. добијања кредите преко својих пословних банака уз гаранције државе. Овим потезом би велики привредни субјекти правовремено добили свеж капитал потребан за оживљавање производње/промета/целокупног ланца снабдевања. Финално, тиме би кроз плаћање ПДВ-а (и царине), део новца био експресно „враћен“ у буџет.

Обезбедити да се мере односе и на пословна удружења, огранке и представништва страних правних лица, јер су такође послодавци а трпе последице епидемије

Мера: Мораторијум на исплату дивиденди до краја године, осим за ЈП и губитак пореза на дивиденде по том основу

Потребно је прецизирати да се забрана исплате дивиденди односи на она друштва која користе било који од видова државне помоћи (одлагање пореза, директне субвенције или гарантне шеме).

Прецизирати да се мораторијум исплате дивиденди ограничава само на исплату у новцу (а не и у акцијама друштва).